

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
NELJATEISTKÜMNENDA KOOSOLEKU
PROTOKOLL**

TALLINN

31. mai 2004

Algus kell 11.00

Lõpp kell 14.25

Kohal viibisid

Tõnu Anton, Riigikohtu esimehe kt, kohtute haldamise nõukoja esimees
Lea Laarmaa, Riigikohtu liige
Malle Seppik, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik
Ago Kutsar, Tartu Ringkonnakohtu esimees
Helve Särgava, Tallinna Linnakohtu esimees
Aivar Pily, Advokatuuri esindaja, vandeadvokaat, saabus kell 11.20.
Alar Kirs, peaprokuröri esindaja, lahkus kell 12.30.
Egle Käärats, õiguskantsleri esindaja
Donald Kiidjärv, Tartu Maakohtu kohtunik, sõnaõigusega liige.

Margus Sarapuu, Justiitsministeeriumi asekanter, sõnaõigusega, lahkus 13.45 ja tuli tagasi kell 14.05.

Timo Ligi, Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse juhataja.

Mirjam Vili, Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse nõunik, lahkus kell 12.30.

Kristel Laurson, Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse referent.

Tiina Kriisa, Justiitsministeeriumi üldosakonna finants- ja varahaldustalituse finantsanalüütik, saabus kell 12.40.

**Juhatas
Protokollis**

Tõnu Anton, Riigikohtu esimehe kt, kohtute haldamise nõukoja esimees
Kristel Laurson, Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse referent

Päevakord

1. Eelmise istungi protokollki kinnitamine

Seppik – esitan parandused eelmise istungi protokollki kohta kirjalikult.

Särgava – soovin samuti täpsustada eelmise istungi protokollki selles osas, mis puudutab kohtute eelarvete kujundamise ja muutmise põhimõtete arutelu ja sealjuures otsustatud.

Anton – kuna arutame seda teemat ka hiljem, siis tuleme selle juurde tagasi päevakorrapunkti nr 3 juures.

Protokoll kinnitada Malle Seppiku esitatud parandustega.

2. Kohtute kodukordadele nõusoleku andmine

Anton – töö, mis seni kodukordade väljatöötamisel on tehtud on igati tänuväärne. Soovin siiski selgitada kohtute seadusest tulenevat kodukordade väljatöötamise protsessi. Kohtute seaduse § 42 lg 1 kohaselt „esimese ja teise astme kohtu töökorraldus nähakse ette kohtu kodukorras. Kodukorra kehtestab kohtu esimees kooskõlastatult kohtu üldkoguga.“ § 41 lg p 7 kohaselt annab KHN nõusoleku kodukorra kehtestamisel. Sellest tulenevalt peaks kõigepealt kohtu esimees kehtestama kodukorra kooskõlastatult üldkoguga ja seejärel esitatakse see nõukojale nõusoleku saamiseks. KHNis selguvad kodukordade erisused. KHN otsustab, kas neile saab anda nõusoleku või mitte. Seni ei ole sellist protseduuri järgitud. On olemas ühtlustatud kodukordade tekst, on toimunud läbirääkimised ja on kuus üksikküsimust, mille kohta ministeerium soovib KHNi seisukohta.

Vili - kohtute esimehed on saatnud meile nõusolekud kodukordade esitamiseks nõukojale nõusoleku saatmiseks, mul ei ole informatsiooni, kas on toimunud üldkogu.

Anton – seadus ütleb, et peab olema kooskõlastatud üldkoguga, mitte kohtu esimehega.

Sarapuu – kui esimees ütleb, et on kooskõlastatud, eeldame, et on toimunud üldkogu, me ei saa suhelda mingi abstraktse üldkoguga.

Särgava – kohtu esimees peab viitama üldkogu protokollilisele otsusele, millega kodukord kooskõlastati.
Vili –§ 42 lg 1 teist lauset võib tõlgendada natuke teistmoodi, kui lugeda seda koos § 41 lg 1 p 7-ga. KHN annab esmalt nõusoleku ja siis esimees kinnitab üldkoguga.

Anton - KHN peab olema viimane instants. Kas kõik on nõus?

Kutsar – mina olen samuti mõelnud, et kumba pidi asi on. Kaldun selle poole, et kodukord peab olema üldkogus kooskõlastatud enne, kui see tuleb meie ette.

Kiviloo – KHN ei ole töögrupp. Viimane instants enne kui kinnitab esimees, peab olema üldkogu.

Anton – menetlus näeb välja nii, et ministeeriumi abiga kohtu esimees koostab kodukorra. Seejärel kohtu esimees läheb kodukorraga kohtu üldkogusse, kes kooskõlastab selle. Seejärel saadetakse kodukord KHN-i. Enne KHN arutamist on vaja Justiitsministeeriumi hinnangut.

Oleme kokku leppinud, et menetlus nii käib.

Kellelgi midagi lisada ega protestida ei ole.

Anton – kas me võime öelda, et meil ei ole andmeid, kas kodukorrad on üldkogus käinud või mitte?

Kutsar – kui esimees teatab, et on kooskõlastatud, ei peaks me olema bürokraadid, et nõuda üldkogu protokoll.

Anton – vaidlus toimub kohtu esimehe, kohtu ja justiitsministeeriumi vahel. Justiitsministeerium aitab kohut, et selline dokument välja töötada. Edasi Justiitsministeerium ütleb, et see dokument sobib, see ei sobi. KHN-s loetakse kodukorrad läbi ja vajadusel leitakse, et see või teine asi ei lähe läbi. Skeem on selline. Täna on veel vaidlus ministeeriumi ja kohtu vahel.

Ligi – vaidlus ei käi ministeeriumi ja kohtu esimeeste vahel. Enamus küsimustes on saavutatud kokkulepe. On mõned küsimused, mis on lahtised, seal on vaja KHN suunavat kätt.

Vili – kodukordades ei ole arvestatud neid parandusi, mida me oleme eraldi välja toonud. Lisatud märkmed oleme saatnud eraldi kohtule ja saanud sellele vastuse. Kommentaarid on selleks, et kohtutel on kergem jälgida, mida on eelmisesse versiooni lisatud.

Anton – mina ei ole veendunud, et kõik kohtud on üldkoosolekul kodukorra kooskõlastanud. Küsimus on kohtute omavalitsuses, mitte selles, kas Justiitsministeerium on suutnud kokku leppida või mitte.

Särgava – viimasel ajal muutuski kodukordade väljatöötamise protsess segaseks. Meie seisukoht oli, et kohtu esimees valmistab ette kodukorra eelnõu, see arutatakse üldkoosolekul läbi. Siis saadame ministeeriumile. Nii tegimegi, siis saime ministeeriumilt vastu täiendusi, parandusi.

Anton – vähemalt kaks KHN liiget on avaldanud kahtlust, et kohtute üldkogud ei ole asja arutanud.

Kiviloo – meie üldkogu ei ole ka tervikdokumenti arutanud.

Kutsar – kui oleks enne arutanud, kuidas kodukordi täpselt kehtestada, siis meil täna seda probleemi ei oleks.

Anton – kui oleme sealmaal, et täna otsust teha ei saa, siis peame arutama, kuidas edasi minna.

Kui me täna ei anna nõusolekut, ei too see kaasa Eesti riigi hävingut.

Sarapuu – nõusolekut ei ole saadud kahe aasta jooksul, mil seda asja oleme arutanud. Me oleme kulutanud ebaoproportsionaalselt palju aega nende kodukordade väljatöötamisele. Osaliselt on see tingitud seaduse sõnastuse ebaselgusest. Näiteks, kas kantselei kodukord peaks kehtima ka haldus- ja ringkonnakohtutele. KHN-lt oleks vaja seisukohta, kas kantseleikord hakkab samadel põhimõtetel kehtima haldus- ja ringkonnakohtutes? Ülejäänud on väiksem osa, küsimus on selles, kas meil seal vaidlusi on.

Anton – kas kõik on nõus, et täna puudub veendumus, et kohtute üldkogud on saanud oma sõna öelda?

Särgava – palun ministeeriumil võtta eelduseks, et iga kohus on omaette üksus. Et igal kohtul ei saa olla ühesugused kodukorrad.

Anton – kas on konsensus, et pole kindlusetunnet, et üldkogu on heaks kiitnud kodukorrad. Kas vaikumist võib tõlgendada, et lõpetame selles küsimuses arutelu ja jätkame samas punktis teiste küsimustega?

KHN nõus Antoni väitega.

Anton – Edasi, mis puudutab kantselei kodukorda. Kohtute seaduse kohaselt kinnitab kantselei kodukorra justiitsminister, sellega pole KHN-l mingit pistmist. Kui meid informeeritakse sellest, siis on tore.

Seadust tuleb mõista nii, et ka haldus- ja ringkonnakohtutes on kantselei kodukorrad ja kodukorrad. Kantselei kodukorra teeb meist sõltumata Justiitsministeerium. Kodukorra teeb kohus Justiitsministeeriumiga koostöös, üldkogu kinnitab ning seejärel tuleb asi KHN-i.

Teiseks: eelduseks on võetud arusaam, et kohtu kodukord peab olema selline unifitseeritud dokument, kus erinevused kohtute vahel on väga väikesed. Erandina Tallinna LK ja praktiliselt rohkem mitte. Minu meelest käib jutt kohtu omavalitsusest. Lõppkokkuvõttes otsustab ikkagi üldkogu. KHN saab blokeerida, kui see on õigusvastane või sisuliselt vastuoluline. Muudel juhtudel peaks lõppsõna jääma kohtule endale.

Särgava – kindlasti kohtu üldkogu on see organ, kes teeb kodukorra enda jaoks. Iga kohtu üldkogu teeb endale vajaliku. 100% ei pea iga punkt kohtutel olema ühtemoodi. Ka haldus- ja ringkonnakohtutel võiks olla eraldi dokumendid – kodukord ja kantselei kodukord.

Sarapuu – erinevus on vormistamises. Eelmine kord otsustasime vormistamise teistpidi – et võiks olla võimalikult ühtne. Ega tegelikult me ei ole kunagi väljendanud seisukohta, et see peaks olema 100 % ühtne. Ministeeriumil oli ülesanne põhi valmis teha, see on tehtud.

Särgava – kuna põhja pika aja jooksul ei tulnud, siis hakkasime kohapeal tegutsema.

Anton – mul on palve – jõuame otsusele, kas ringkonna- ja halduskohtus on ka eraldi dokumendid – kodukord ja kantselei kodukord? Minu meelest on seaduse mõte see.

Kiviloo – tegelik mõte on see, et kantselei kodukord on see, mis on unifitseeritud. On mõistlik tõlgendada nii, et kantselei kodukord on ka haldus- ja ringkonnakohtutel ning seda menetletakse samamoodi teiste samasuguste dokumentidega. Kodukord peab olema kõikidel kohtutel, hea kui on põhi, aga iga kohus teeb ikka oma otsuse.

Anton – kas on konsensus selles küsimuses?

KHN leiab, et nii ringkonnakohtutes kui halduskohtutes tuleb eristada kahte dokumenti, kuna nende menetlus on erinev.

Anton – kas on konsensus ka selles, et põhi võib olla, aga muid ettekirjutusi teha ei saa.

Sellega on KHN liikmed nõus.

Anton – meil on ees 18. mail saadetud dokument. Lisatud on ka kooskõlastusringil üles jäänud lahkavused. Neid on kuus.

Kohtuasjade nummerdamine.

Anton – tegu on kantselei kodukorra küsimusega.

Seppik – aga kui meie ei saa enam nummerdamise üle otsustada ja meie arvutiprogramm ei võimalda muudmoodi töötada, mis siis saab? Kui me seisukohta ei võta, siis me nagu ei tahaks midagi öelda ja ministeerium teeb nii, nagu ise tahab.

Anton – ministeerium tahab, et asju ei nummerdataks ümber aasta lõpus. Asju nummerdavad praegu ümber vaid Tallinna Halduskohus ja ringkonnakohtud.

Sarapuu – muuta tuleks numbri kuju täielikult. Meil on selleks aega kolmveerand aastat. Töötame välja süsteemi aasta lõpuks ja pakume välja ühtse lahenduse kõigi kohtute jaoks.

Anton – selle küsimuse detailsed tagamaad ei ole tänase nõukogu teema. Mina leian, et see on kantselei kodukorra teema. Kas oleme samal seisukohal?

Vastuväiteid ei ole.

Kantselei lahtioleku aeg.

Anton – kas on mõistlik, et väike kohus peab olema avatud 9-17? Äkki peaks arutama ka kohtu töötajatega – äkki nad tahavad lõunat. Asi tuleb mõistlikult lahendada.

Särgava – paar väikese kohtu esimeest on mulle helistanud selle murega. Nad on väitnud, et hea oleks, kui kantselei oleks avatud tööpäeva piires. Kohtutel on tööajad erinevad. Vaja oleks ka lõunavaheaega. Kui on üks töötaja, siis peaks olema ikka aega hinge tõmmata.

Ligi – asja mõte ei ole kohtu töötajate lõunapausid või tööaja algused. Asja mõte on selles, et inimene, kes kohtusse pöördub, sealt teenuse saaks. Kui inimesel on ka tööpäev ja tal on lõuna ajal võimalus tuua oma materjalid, siis ei saa olla kohtus samal ajal lõuna. Eestis ei ole ühtki kohut, kus on nii vähe inimesi, et kedagi natukeseks asendada ei saa. Lõuna aja probleem on pseudoprobleem. Lisaks lõunatele on ju ka võimalikud haigused ja puhkused, mille ajal tuleb asendada. Asja mõte on ikkagi see, et oleksid ühtsed standardid kõikidele, mis kindlustavad, et kohtud on avatud sellest ajast selle ajani.

Pilv – toetan seda, et üle ei tohi reguleerida, aga mina võin öelda, et klientide jaoks on probleem see, et peab ette helistama ja uurima, kas nt Võru kohtus on tööpäev lõunani või mitte. Aga inimene lähtubki üldisest tavast – kui nt Tallinnas lõunapausi kohtus ei ole, siis eeldab ta, et seda pole ka Võrus. Ta ei arva, et peab tingimata ette helistama ja üle kontrollima. Mina pooldan seda, et lõunavaheaeg oleks paindlik, mitte ei tekiks olukord, kus lõuna on teatud kellast kellani.

Anton – arvestada tuleks ka protsessitähaga. Kui kantselei lahtioleku aeg määratakse, peab see olema avatud tööpäeva lõpuni. Kujutan ette probleeme tähtaegadega, kui keegi pöördub vahetult kohtu poole nn viimasel hetkel. Kantselei peaks kohtu tööaja lõpuni olema avatud, olgu kuidas alguse ja lõunaga on.

Kiviloo – toetan põhimõtet, et kantselei peaks olema lahti niikaua kui kohus ise.

Laarmaa – enam ei ole põhimõtet, et kohus võib suvel töötada teise graafikuga. Seadus ei võimalda muuta suveks tööaegu.

Anton – kui mõnes väikeses kohtus on probleem, on võimalikud kompromissid. Põhimõtteliselt on tegu kantselei kodukorra, mille kehtestab justiitsminister.

Jõustumiskuupäeva märkimine

Anton – minu meelest peaks sellega tegelema kantselei kodukord.

Seppik – kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse lõpus on reguleeritud tsiviili jõustumise küsimus. Kodukordades on kirjas, et jõustunud otsuseid ei tohi jõustumismärketa väljastada. Kuidas vaene kantselei ametnik oskab jõustumist määrata, kui sageli on see keeruline ka kohtunike jaoks? Sageli saame ka tagantjärele teada otsuse jõustumisest.

Üks asi – kantselei ei ole võimeline määratlema jõustumise hetke – ja teine – kohtust peab olema võimalik saada kohtuotsust siis, kui see eeldatavasti on jõustunud, kuid seda veel kindlalt ei tea.

Anton – ja kolmas probleem – ilus on uskuda, et ringkonnakohtu otsus jõustub kohe, kuid tegelikkus on teine.

Seppik – kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse lõppu on tehtud muudatus, et ei jõustu enam kohe. Probleem on sisuline, seda ei saa jätta kantselei kodukorda.

Kutsar – uute menetlustega tuleb janti päris kõvasti.

Seppik – muudeti seadust ja arvati, et kõik probleemid on lahendatud, aga päriselt....

Kiidjärv – tsiviilkohtumenetluse seadustiku eelnõu kohaselt hakkavad kõik tähtajad kättesaamisest kulgema.

Anton – kaks kihti on selles küsimuses – esiteks on jõustumiskuupäevaga seotud sisulised probleemid. Seda küsimust ei saa jätta ühe kantseleitöötaja otsustada. Võiksime Justiitsministeeriumile teha ettepaneku jõustumise kuupäevadega seonduvat uurida ja see lõpeks seadusandliku initsiatiiviga. Teine kiht – milline töötaja, millise stambi, millisel hetkel lööb? See küsimus on küll kantselei kodukorra küsimus – see on tehniline küsimus.

KHN on Antoni ettepanekute ja arvamustega päri.

Seppik – kantselei kodukord ei tohi otsuste väljastamise regulatsiooniga minna vastuollu seadusega. Võib tekkida olukord, kus kantselei ei anna otsust välja, kuna tal puudub informatsioon jõustumise kohta.

Anton – palve, et Justiitsministeerium uurib seda asja.

Sarapuu – jõustumise märke võib teha kohtuametnik. Ei ole nii, et kohtunikud ei tohi seda teha.

Kiidjärv – meil annab ainukese allkirja kohtunik otsusele.

Kuupäeva märkimine dokumentidel.

Anton – äkki me pingutame üle, kui me KHN-s hakkame arutama, milline on kuupäeva märkimise viis? See on standardi küsimus. Küsimus jälle sellest, kas on ühtne süsteem, kuidas märkida kuupäevi?

Kiviloo – see on olemas, Vabariigi Valitsuse määrus asjaajamiskorra kohta.

Sarapuu – küsimus on selles, kas anname kohtutele ühe võimaluse, või võivad nad valida mitme kuupäeva märkimise võimaluse vahel. Iga asutus teeb endale asjaajamise korra.

Anton – mina olen seda meelt, et ärme üle pinguta. Kui kuupäev märgitakse viisil, kuidas ühtne asjaajamiskord lubab, on asi lahendatud.

Sarapuu – küsimus võib tekkida andmebaaside ja kohtuotsuste ühildamisel. Sellel põhjusel võib ühtemoodi vormistamine mõistlik olla.

Anton – võib-olla saab see kunagi nii olema. Aga praegu ei ole.

Sarapuu – kui tekib ühtlustamise vajadus, tuleme teema juurde tagasi.

Dokumentide vormistamisel kasutatav šrift ja tähe suurus.

Sarapuu – täpselt sama küsimus. KHN võib öelda, et see on pisiküsimus ja see sätestatakse kantselei kodukorras.

Kiviloo – oleks hea, kui otsused ja määrused oleksid ühes vormis, aga kirjade puhul – ma ei tea. Vähemalt kohtuotsus võiks olla ühtne.

Seppik – toetan Kiviloo seisukohta. Meile on tulnud otsuseid, kus on kõikvõimalikke variante kasutatud – nii kursiivi, allakriipsutust jne.

Kiidjärv – vajalik oleks loetavus. Ei saa kindlalt eelistada ühte varianti. Me ei saa sundida kohtunikku kirjutama *Arielis*, kui see on tema jaoks vastumeelne. Valida võiks kolme erineva šrifti vahel.

Käärats – arutame asjaajamiskorda puudutavaid küsimusi, need on ju juba sätestatud. Teatud reguleerituse tase on mõistlik. Olen nõus Sarapuuga, et see on vajalik elektroonilise andmebaasi kontekstis. Aga arutada kohtunikele meeldivate kirjavormide üle ei ole mõistlik.

Anton – nende arutamine on vajalik, kuna Justiitsministeerium ja kohtud ei ole jõudnud üksmeelele.

Käärats – me ei tohiks neid küsimusi reguleerida kodukorras, need on puhtalt asjaajamiskorra küsimused.

Ligi – asjaajamiskord on kantselei kodukorra osa.

Anton – me ei ole seotud kantselei kodukorraga. Teen ettepaneku lõpetada šrifti jutt ja asuda järgmise küsimuse juurde. Soovitame teatud šrifti, tähesuurust, aga kohtunikule ei saa ranget ettekirjutust sellel teemal teha.

Kiviloo – mingid soovitusel peaksid olema, et tasapisi kasvaks ühtne kultuur. Kena oleks kui ühest kohtust väljastatud dokument oleks samasugune teiste kohtute dokumentidega.

Laarmaa – kuna kohtuotsus tehakse Eesti Vabariigi nimel, ei saa vormis olla väga vaba valik.

Arhiivinduse korraldamine ringkonnakohtutes.

Kutsar – meie likvideerisime juba 4-5 aastat tagasi oma eraldi toimikud. Oma materjalid kõitsime esimese astme toimiku juurde. Eesmärk oli see, et kui inimene tuleb toimikuga tutvuma, ei pea ta mitme kohtu vahet käima. Teine asi – materiaalne kokkuvõtte. Meil ei ole toimikuid, ei ole vaja kaasi. Kolmas on ruumi kokkuvõtte. Ei ole arhivaare, kes tegeleksid sellega. Siiani pole etteheiteid.

Kiviloo – mõistlik on, et oleks üks toimik ühel asjal.

Kiidjärv – ka esimese astme kohtunikul on hea vaadata, mis on tehtud teises astmes.

Seppik – põhimõtteliselt õigustatud ja võiks astuda sammu edasi, et ka Riigikohtu materjalid oleksid asja juures. Lausa kokkuvõtte see ei anna – esimesel astmel on vajalik rohkem arhiiviruumi. Tallinna RKK ei

ole julgenud seda teha, kuna TsMS-s on paar normi, millest otse tuleb, et on eraldi toimikud. Asi ei ole selles, et me peaksime seda ebamõistlikuks. Ka eraldi toimikutega pole erilisi probleeme.

Kiviloo – teise astme kohtu lahendid tulevad ju niikuinii koopiana esimesse astmesse. Need õmmeldakse toimikusse. Jälle paberit juures. Mina olen seda meelt, et peaks olema üks toimik läbi kõikide astmete, olgugi et esimesel astmel on vaja rohkem arhiiviruumi.

Anton – kui lepime kokku, et kõik toimikud jõuavad tagasi esimesse astmesse, on vajalik ka seadusemuudatused. Kui on menetlusseadustike remont, võiks ka selle jupi ette võtta. Ei leidunud ju ühtegi argumenti selle vastu, et toimikuid kokku panna ei oleks mõistlik.

Kiviloo – see küsimus haakub ka asjade nummerdamisega.

Anton – kas võime teise päevakorrapunkti lõpetada?

Sarapuu – minu poolest võib lõpetada, üks tulevikus räägime veel.

Laarmaa – kohtunike üldkogu siis otsustab kohtu kodukorra üle ja sujuvalt, kui ei ole vastuolusid, järgmisel KHN istungil võiks kaks või kolm kodukorda siin olla. Ja vastavalt sellele, kuidas need valmis saavad, tulevad need järjest siia.

KHNI liikmete poolt vastuväiteid ei ole.

Sarapuu – võiks anda tähtaja kohtutele, kus nad esitavad meile oma kodukorra ja meie edastame selle oma kommentaaridega KHN-le.

KHN liikmetel päevakorrapunkti lõpetamise vastu ei ole.

Anton kuulutab välja vaheaja 12.30. Istung jätkub kell 12.40.

3. Ülevaate eelmise aasta kuludest, järgmise aasta õiguskaitsse valdkonna prioriteetidest ning eelarve kujundamise lähtealustest

Anton – loodame, et kohtute eelarved saavad olema suured, aga on ka teisi printsiipe, millest seadus räägib. Kohtute seaduse § 41 lg 2 kohaselt annab nõukoda eelneva seisukoha kohtute aastaeelarvete kujundamise ning muutmise põhimõtete kohta. Seega kolmas päevakorra küsimus peaks olema taandata kohtute seaduse § 41 lg 2 sisule. Jutt peaks olema eeskätt põhimõtetest.

Teatud kindlusetunnet peaks andma § 43 lg 3 märguanne: eelarveaasta jooksul võib justiitsminister kohtu eelarvekulusid muuta üksnes mõjuval põhjusel, kuulunud ära kohtu esimehe arvamuse ja lähtudes Kohtute haldamise nõukoja kujundatud põhimõtetest.

Uusi põhimõtteid meile läkitatud ei ole, ei ole läkitatud ka selgesõnalist ettepanekut eelmisel istungil käsitletu muuta. Siiski võib teha mõned järeldused dokumentidest.

Eelarve arutamine saab olema avalik. See on oluline põhimõte ja see on mõistlik. Väljajagatud materjalidest saab välja lugeda, et eelarved peavad olema võrreldavad. See eeldab detailsust ja selliseid aluspõhimõtteid, mis võimaldavad hinnata kohtu kulutusi.

Mis juhtub kui kohtuniku koht on täitmata ja vastav raha (kohtuniku palk) võetakse kohtu eelarvest ära? Võimalikud järgmised põhimõtted – kohtute eelarveliste kulutuste iseseisev osa on kohtunike palgafond. Kohtunike palk määratakse teistel alustel, seda reeglina muuta ei saa ja sõltumata sellest, kui suur on kohtu eelarve, tuleb kohtunikele palka maksta. Kas see raha läheb üldisesse reservi ükskõik, milliste kulutuste katteks? Eelmise istungi protokollis on kantud küsimuse arutelu järgmiselt – „vähendatud summad kantakse õigusemõistmise sihtotstarbelisse kasutusse“.

Seppik – jutt puudutas raha jaotamist kohtute vahel. Kui kusagil kohtus kohtunik mõnda aega ei tööta ja tema palga osas tekib kokkuhoid – kas see jääb kohtu käsutusse või mitte? Ministeerium tõi argumendid, miks ei tohiks jääda kohtu eelarvesse. Jõudsime tulemusele, et raha võetakse ära, kuid ministeerium ei saa seda kasutada muudel eesmärkidel kui õigusemõistmise abistamiseks.

Särgava – seda raha tohib kasutada vaid nendele ametnikele, kes on seotud õigusemõistmisega. See raha antakse täiendavateks lisatasudeks, et neid töötajaid stimuleerida sellega, või palgatõusuks.

Anton – küsimus, kas kasutada raha ainult palkadeks või ka muul otstarbel.

Särgava – täna teen ettepaneku maksta see palgarahana, lisatasu või preemiana.

Anton – aga erisoodustusmaksud?

Sarapuu – erisoodustuse asi on selle aasta teema. Kui me võtame erisoodustuse mõtte – soodustus, mida saab käsitleda palgalisana. Nt kasutatakse ametikortereid. Sellest tulenevad erisoodustusmaksud. Tegemist on palgafondi jäägi sihtotstarbelise kasutamisega. Raha meile erisoodustusmaksu maksmiseks juurde ei anta.

Särgava – aga kust võtaksite vajamineva raha, kui kõik kohad on täidetud ja keegi terve aasta jooksul haige ei ole?

Sarapuu – seda ei juhtu kunagi.

Kiidjärv – tookord, kui kohtunikud korteri said, oli tegu seadusest tuleneva õigusega. Vaieldav, kas on tegu erisoodustusega.

Sarapuu – me ei saa öelda, et tegu on kohtunike sõltumatusega ja me makse ei maksa. Lepingud on tehtud aastaid tagasi, seal on toodud kehtivad hinnad. Osa kortereid on üüritud turuhindadega. Need

korterid, mis on vabad, müüme maha, teiste osas alustame läbirääkimisi turuhinnaga mahamüümiseks. Kõik võtab veel aega.

Eelmisel aastal kasutasime kohtunike palgafondist tekkinud raha ka raamatupidamise tekkepõhiseks viimiseks – st et detsembrikuu palk makstakse välja detsembris, mitte jaanuaris.

Kriisa – Tallinna LK on praegu ainuke kohus, mis maksab jaanuaris detsembri palga.

Anton – Riigikohtus on ka ametikorterite kasutajaid, kuid meil on seisukoht – üüri makstakse turuhinna alusel.

Särgava – teiste palgafondi arvelt ei saa kinni maksta erisoodustust. Need inimesed, kes otse kohtunikkude abistavad igapäevatoos, peavad saama selle raha. Ükskõik, kas siis lisatasu või ühekordse preemia näol. Ja just nimelt need peavad saama. Mitte nt kohtunikuabid, kes seda on varem saanud.

Anton – kas kohtute seaduses on säte, mis võimaldab kohtunikul saada erisoodustust?

Kutsar – absoluutselt ei tohiks nii olla.

Anton – selline erisoodustus ei ole kooskõlas kohtute seadusega.

Laarmaa – tegelikult räägime praegu I ja II astme kohtunike korteritest, kus on 0 krooniga üür või lihtsalt madal üür. Seda saab tõsta, seaduse kohaselt saab tõsta siis, kui olukord on ebamajanduslik.

Anton – kas meie hulgas on neid, kes arvavad, et õige on praktika, et kohtunikel on erisoodustusega korterid? Seega KHN ei pea seda õiguspäraseks, et selline erisoodustus on ja et erisoodustusemaksu makstakse kokkuhoitud palgafondi arvelt. Tegu on eelarvepõhimõttega.

Kiidjärv – palun sõnastada nii, et tegu on eelarvepõhimõttega, et ei tuleks kuu aja pärast kirja, et hakake nüüd maksma üüri.

Anton – seisukoht on see, et ei saa üldse erisoodustusena kohtunikele kortereid üürile anda. Ja see ei ole vaid minu seisukoht, vaid KHN oma.

Sellele väitele KHN liikmed vastu ei vaidle.

Sarapuu – aga kuni erisoodustus veel on, peame selle eest maksma.

Anton – põhimõte on selline, et palgafondi selleks ei kulutata.

Sarapuu – erisoodustusemaksu maksmiseks on vaja raha. Kui ühekordne jääk on, siis oleks sealt otstarbekas seda teha. Kui raha ei ole, ei saa seda maksu üldse maksta.

Ligi – kohtute eelarve on nii suur nagu ta on. Kohtute reservi arvelt tehakse teatud arenguprojekte. Nt istungite lindistamise piloot. Kui meil puudub võimalus seda teha, kuna kogu raha kantakse erisoodustusemaksu maksmiseks, on see ju ka kohtule kahjulik.

Särgava – teil tuleb aktiivselt tegutseda, et selline olukord lõpeks, mitte ei saa erisoodustust sellest maksta.

Sarapuu – kuni me pole saanud lahendada seda olukorda, peab neid makse kuskilt maksma.

Ligi – kui me teeme seda arendusprojektide reservi arvel, siis selle tõttu jäävad tegemata teised asjad.

Anton – erisoodustusemaksu maksmiseks palun leida teisi võimalusi, seda ei saa maksta palgafondist. Selle asemel jäägu või tegemata arendusprojekt.

Sarapuu – erisoodustusraha on juba alla antud. Me ei saa seda aasta keskel ära võtta

Kriisa – raha anti alla siis, kui saime rahandusministeeriumist teate ületulevate kulutuste kohta, aprillis.

Laarmaa – aga meie otsus oli veebruaris.

Ligi – tegu on kohtunike ametikorteritega.

Sarapuu – see tähendab, et raha ei lähe ei kohtunikuabidele, ega kriminaalhooldusametnikele.

Anton – KHN palub, et Justiitsministeerium leiaks võimalusi maksta neid makse mujalt kui palgafondi arvelt. Kui seda võimalust ei leita, arutame seda asja edasi. Palgafondi tasub hoida ja see peaks olema meie põhimõte. Ministril tuleb kinni pidada sellest seisukohast, mille KHN võtab.

Ligi – Edasi - ülevaade eelarve kulutustest ja järgmise aasta eelarveprioriteetid. See on Justiitsministeeriumi kohustus KHN ees, mis tuleneb eelmisel istungil vastu võetud kohtute eelarvete kujundamise ja muutmise põhimõtetest. Selle täitsime.

Anton – Kas Justiitsministeerium on kohtutega samal seisukohal prioriteetide osas?

Sarapuu – Ministeeriumi kui terviku prioriteet nr 1 on kuritegevuse vastane võistlus ja prokuratuuri tugevdamine, teine on õigusabi rakendamine, lisaks vanglate tervishoiu süsteem jne. Küsimus on selles, et kui me võtame kaks esimest prioriteeti (prokuratuur, õigusabi rakendamise vajadus), siis sellele kulub tõenäoliselt kogu eelarvekasv. Kohtute osa – meie poolt planeeritud kulutused – ümberkorraldused kohtutes, nii kinnistusosakondades kui kohtutes, on ühekordsed kulutused.

Anton – Kas need põhimõtted, mis lepiti kokku eelmisel istungil kuuluvad täiendamisele või muutmisele?

Sarapuu – ma ei saa aru, miks me peaksime tahtma neid otsuseid redigeerida, mis me 25. veebruaril vastu võtsime. Ma ei arva, et neid põhimõtteid peaks muutma, me alles kinnitasime need 25. veebruaril.

Anton – oluliseks tuleks pidada kohtuametnike töötasusid ja koosseise. Kas on teada, kas kohtuametnike töötasu suurendatakse või mitte? Kas palgad on külmutatud? Kas võetakse ametnikke juurde?

Sarapuu – kohtutel on järjest rohkem vabu käsi antud. Annaks veelgi, kui ei oleks nii erinevad kohtud.

Anton – aga järsku teab kohtu esimees kõige paremini, millised peavad olema ametnike palgad ja keda vaja on? Ma ei ole kindel, et kõik kohtute esimehed leiavad, et palgad peaksid sellised olema. Kohtute

esimehed võiksid kasutada palgafondi omal äranägemisel. Kas on õige ette kirjutada, et pressinõuniku standardpalk on 11 000 krooni.

Sarapuu – meie ei kirjuta ette ametnike palka. Meie anname palgafondi, kuidas see ära jagatakse, see meid ei huvita. Seda oleks hea teada vaid statistilises mõttes.

Laarmaa – aga mis tähendus on neil standardpalkadel, mis KHNile edastati?

Ligi – eelmisel istungil vastuvõetud põhimõtetes on kirjas, et Justiitsministeerium annab ülevaate eelarvete kujunemise lähtealuste kohta. Oleme kohtutele edastanud 2005.a eelarve taotluste esitamiseks lähteülesande, see ongi see lähtealuste dokument. Lähteülesandele on lisatud standardpalgad, millest kohtud peaksid taotluste esitamisel lähtuma. KHNile on need edastatud, kuna nad on lähteülesande osaks. See ei ole KHN-le otsustamiseks või heakskiiduks, vaid see on meie kohustus, mille pidime täitma.

Särgava – ametikohtade arv ja palgad taanduvad sellele, et kaks kohtujuhti ei oma seost – nad on erinevates alluvustes. Haldusdirektor võtab ette sellesama lisa standardpalkade kohta ja sealt võtab ettekirjutuse. Sealt probleemid alguse saavadki. Kohtu esimehe käed on suhteliselt lühikesed. Haldusdirektor jaoks on palgad ikkagi ette määratletud. Kas on lõõdnud kokku, kui palju suurenesid 2004. aastal võrreldes 2003. aastaga haldusdirektoritele ja tema abilistele kuluvad summad?

Ligi – ei ole kokku lõõdnud, kuid olen suhteliselt kindel, et proportsionaalselt (võrreldes teiste ametnike palkadega) need ei suurenenud. KHN-s on ka arutatud kohtu esimehe ja haldusdirektori suhteid. Haldusdirektori ametijuhendis on olemas vahend, millega esimees saab kohtu juhtimist praktiseerida – osade ametnike töölevõtmine võib olla vaid haldusdirektori ja esimehe vaheline kokkulepe. Meid ei huvita, mida kohus allaantud palgafondiga teeb. Meie anname raha ja kohus saab seda ise kasutada. Kui mõnel esimehel on probleem seoses esimehe ja haldusdirektori pädevustega, siis sooviks teada, kellel?

Särgava – mina saan oma asjad korda, minul haldusdirektoriga probleeme ei ole. Aga ega see päris normaalne ei ole. Räägin teiste kohtu esimeeste nimel.

Ligi – kohtuhaldustalitusse ei ole signaali jõudnud, nagu oleks haldusdirektorid teinud valesid otsuseid.

Anton – hea, kui see on nii, aga me ei aruta praegu seda. Arutame, kas kohtu esimehel on piisav võimalus kujundada koosseis ning anda neile palk, mida kohtu esimees peab õigeks, mitte haldusdirektor.

Kutsar – kohtu esimehel ikkagi on praegu võimalus, see on lihtsalt piiratud selle summaga, mis on antud. Kui tahan nt organiseerida, et kahe töötaja töömahu teeks ära üks, kuid kõrgema palga eest, siis järgmisel aastal ma selle palgafondi kaotan.

Kriisa – ei kaota. Baaspalgafond jääb.

Anton – kohtuhooned. Kas KHN pole just see organ, mis mõtleb kaasa lahendamaks küsimust, kas üks või teine kohtuhoone vajab remonti, kas tuleks leida uus kohtuhoone ruumide rendilevõtmise teel või ehitada uus hoone? KHN saab nendes küsimustes kaasa rääkida seaduse alusel.

Ligi – seni ei ole nii detailselt KHN hoonete renoveerimisega tegelenud. Alati kui on küsimusi, vastame neile. Oleme asunud tegelema hoonetega, mis olid praktiliselt varem – Narva LK, Pärnu mnt 7 ja Pärnu kohtud.

Narva kohus saab valmis suve lõpuks. Pärnu mnt 7 valmimise tähtaeg on jaanuaris 2005. Pärnu kohtute kohta oli isegi uudis AK-s, et on väljakuulutatud riigihange uute rendipindade leidmiseks. See on oluliselt soodsam lahendus, kui vana, kuigi ilusa, hoone renoveerimine. Tsiviilkohtunikud lähevad Kuninga tänavale, halduskohtunikud saavad uued korralikud ametipinnad koos kriminaalhooldusametnikega.

Anton – tulime istungile nii, et väljajagatud materjalide baasil oli raske aru saada, mis on ministeeriumi suunad ja prioriteedid.

Kiviloo – meid ei huvita ministeeriumi kui terviku prioriteedid, vaid need prioriteedid, mis seonduvad kohtutega.

Anton – Vahekokkuvõte – arutelu tulemusena me sisuliselt osaliselt muutsime eelarvepõhimõtteid. Nimelt:

- Kohtuniku puudumisel ülejääv palgafond kasutatakse õigusemõistmise huvides ära palgafondina. KS-st ei tulene erisoodustuste andmine kohtunikule ja kohtuniku ametiga selline erisoodustuste saamine on sobimatu.
- Ja teiseks uus probleem. Kas on võimalik töötasu fondi suurendada. Kas kohtu esimees saab ise kujundada vajalikud koosseisud ja palgad?

Laarmaa – kas Justiitsministeeriumil peaks olema varjatud prioriteete? Või peaks need ikkagi KHN-le avalikustama.

Ligi – prioriteedid ei ole varjatud. Kui vaadata nimekirja, ei ole siin asju, mis ei oleks prioriteet. Suures osas ministeeriumi prioriteedid kattuvad kohtute omadega. Eelmisel aastal oli prioriteetide arutelu augustis või septembris. Siis oli ettepanek, et teha see varem. Seetõttu ongi kõik juba maikuu arutelul. Materjalide esitamise mõte oligi see, et KHN saaks öelda, mis on prioriteet. Ja kui tuleb lisaraha kohtute jaoks, siis millesse see investeerida.

Anton – kaks esirinda trügivat küsimust oli arutlusel – palgad ja kohtuhooned.

Kiviloo – eelarve küsimustes oleks väga paslik, kui oleks välja toodud, milline dokument on toodud KHN-i ette otsustamiseks ja mis on informatiivset laadi. On tarvis teada, millised konkreetsed kohtuhooned on prioriteetsed. Raske on otsustada, kui meil ei ole täielikku informatsiooni.

Seppik – käsitleme prioriteetide nimekirja, nagu oleksid need tähtsuse järjekorras. Kui vaatame töökoormuse ühtlustamist, mis ei ole prioriteetide loetelus eespool, samas kui ilmselt pool kohtunikonnast on arvamust avaldanud, et see on oluline. Antud dokumendis toodud prioriteetide järjekord ei ole prioriteetide eelistatuse järjekorras.

Anton – suvel tuleks päikesevõtmine katkestada ja tulla kokku, et eelarveprioriteete veelkord arutada.

Ligi – juunis on palve niikuinii kokku tulla kohtute seaduse muutmise seadusega seoses. Juhtkonnas on täna arutusel see eelnõu koos sujuva kohtupidamise seaduse eelnõuga. Kui need saavad heakskiidu, siis saadetakse kõikidele kohtunikele see laiali, ka KHN liikmetele.

Anton – kohtute piirkondliku reformi ettepanek vajab mõjude analüüsi. Kui seda ei ole järgmiseks istungiks, siis me seda arutelu lõpetada ei saa.

Kiviloo – kontseptsioon on ebaselge. Kummaline on kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu arutamine, kui puudub kontseptsioon.

Ligi – plaan on see, et eelnõu ja seletuskiri on piisavalt selged ja ka järeldused on selgesti arusaadavad. Loodame saada piisavad materjalid. Kui ei ole piisav, siis küsige, mida te veel juurde tahate.

Anton – Aktsepteerime seda, et arutame prioriteetide küsimust edasi järgmisel istungil.

4. Nõusoleku andmine Enno Loonurmele lisatasu maksmiseks (kohtute seaduse § 76 lg 3)

Anton – kas siin on midagi arutada?

Seppik – selle konkreetse ettepaneku vastu ei ole. Küsimus on selles, et me aktsepteerime seda tagantjärele. Kuidas me nüüd ütleme, et ei maksa? Peaks tulevikus eelnevalt läbi rääkima, millisesse kohtusse ja kes appi läheb, et saaks nõusoleku anda.

Ligi – tagantjärele oli seetõttu, et kohtunikuga oli selline kokkulepe. Loonurme juhtumil polnud teada, palju ta asju lahendab, seetõttu tuli tagantjärele. Kui KHN leiab, et läbi tuleks rääkida läbi enne abistamisprojekti, siis on see võimalik.

Särgava – konkreetsetes asjades ei ole vastu, kuid tulevikus oleks vajalik etteteatamine.

Ligi – kohtunikule öeldi nii, et perioodi lõpul KHN annab nõusoleku maksmise osas.

Kiviloo – me muutume niimoodi formaalseks otsustajaks. Me ei tea, mis pärast on 15%. Äkki peaks seda kuidagi diferentseerima? Küsimus ei ole selles, et ei tahaks lisatasu anda, küsimus on selles, kui palju seda anda.

Sarapuu – alati makstakse 15%, kui ei lepita kokku teisiti.

Ligi – praegu on selle kokkuleppe raames teine Pärnu HK kohtunik Tallinna Halduskohtus abiks. Tema osas tuleme ka KHNi lisatasu maksmise küsimuses.

Anton – mõnesid asju saab ju ka meili teel korda ajada, iga kord ei ole vaja KHN kokku kutsuda. Kui üks või teine KHN liige ütleb, et tuleme kokku ja arutame, siis tuleme kokku ja arutame. Kas kõik on päri Enno Loonurmele lisatasu maksmisega.

Vastuväiteid ei ole.

Otsus – maksta Enno Loonurmele 15% lisatasu.

5. Administratiivküsimused

Anton – Kohtute seaduse alusel Riigikohtu esimees esitab kord aastas Riigikogu kevadistungjärgul Riigikogule ülevaate kohtukorralduse, õigusemõistmise ja seaduste ühetaolise kohaldamise kohta. Riigikogu tahab ülevaadet 15. juuniks. Seadus nõuab, et see käiks läbi KHN-st. Ehk saaks seda teha meili teel?

Kiviloo – eelmisel aastal oli sama lugu, kõik said oma arvamust meili teel avaldada.

KHN annab nõusoleku arutada seda asja meili teel.

Järgmise KHN toimumise aeg: 21. juuni 2004 kell 10.00.